

## Język łaciński

Zasadniczym założeniem przedmiotu język łaciński nauczanego w klasach VII i VIII szkoły podstawowej jest uczenie rozumienia tekstów w języku łacińskim. Mając na uwadze realizację tego celu, w ramach tego przedmiotu przewidziano nauczanie elementów gramatyki, leksyki i frazeologii (na podstawie słowników frekwencyjnych) oraz kształtowanie umiejętności rozumienia i tłumaczenia tekstu łacińskiego. ~~Pod tym względem podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka łacińskiego przypomina podstawę programową kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego (np. w zakresie liczby jednostek leksykalnych przewidzianych do opanowania na danym etapie edukacyjnym). W nauczaniu języka łacińskiego powinien być położony nacisk na rozbudowywanie słownictwa i poznawanie frazeologii.~~

Nauczanie języka łacińskiego w oczywisty sposób różni się ~~jednak~~ od nauczania języków obcych nowożytnych, co zostało odzwierciedlone w podstawie programowej. Należy podkreślić, że języki, wartości, idee, gatunki literackie ~~i estetyczne smaki~~ oraz kultura materialna starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu przez wieki wpływały, a w pewnej mierze do dziś wpływają na kształt świata cywilizacji zachodniej i nie tylko zachodniej. ~~Chociaż jest to fakt znany, uczniowie rzadko mogą przekonać się o tym bezpośrednio na zajęciach z innych przedmiotów.~~ Z tego względu nauczanie języka łacińskiego ma uzupełniać i wzbogacać ~~w powyższym zakresie~~ informacje na temat starożytnego świata, które uczniowie uzyskują przede wszystkim na zajęciach z innych przedmiotów humanistycznych. Język łaciński był też pierwszym językiem nauk biologicznych, a jego leksyka jest obecna w pojęciach fizycznych i chemicznych.

## JĘZYK ŁACIŃSKI

### Cele kształcenia – wymagania ogólne

#### I. W zakresie kompetencji językowych.

1. Znajomość gramatyki i słownictwa języka łacińskiego na poziomie pozwalającym na rozumienie prostych tekstów.

~~2. Świadomość relacji między językami używanymi w Europie.~~

#### II. W zakresie kompetencji kulturowych.

- ~~1. Znajomość podstawowych faktów dotyczących twórczości najważniejszych autorów piszących po łacinie od starożytności do czasów nowożytnych i wybranych autorów starogreckich.~~

~~1)2.~~ Podstawowa znajomość wybranych ważnych zjawisk z zakresu kultury antycznej oraz tradycji antyku w kulturze polskiej i światowej.

~~2)3.~~ Znajomość wybranych pojęć i terminów ~~naukowych~~ oraz ich grecko-rzymskiego rodowodu.

III. W zakresie kompetencji społecznych.

~~1.~~ ~~1.~~ — Rozumienie dziedzictwa antyku grecko-rzymskiego jako ~~ideowego i materialnego~~ fundamentu cywilizacji zachodniej i kultury polskiej.

~~1.2.~~ Świadomość wpływów języka łacińskiego i kultury antycznej na dziedzictwo językowe i kulturowe współczesnej Europy.

~~2.~~ ~~Świadomość istnienia wartości zrodzonych na podłożu kultur greckiej i rzymskiej, wzbogaconych o pierwiastek judeochrześcijański, aktualnych w późniejszych epokach i współcześnie.~~

~~3.~~ ~~Świadomość celowości nauczania przedmiotów humanistycznych, nakierowanych na zakorzenienie w tradycji, ocalenie i aktualizowanie istotnych z historycznego punktu widzenia wartości, postaw i idei.~~

**Treści nauczania – wymagania szczegółowe**

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1) zna około 500 najczęściej używanych łacińskich wyrazów (według słownika frekwencyjnego opartego na korpusie tekstów klasycznych);

2) rozpoznaje następujące formy z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

a) formy fleksyjne rzeczowników regularnych deklinacji I–~~III~~~~V~~,

b) formy fleksyjne przymiotników regularnych deklinacji I–III w stopniu równym,

c) formy przymiotników *bonus*, *malus*, *magnus*, *parvus*, ~~multi~~, ~~pauci~~ w stopniu równym, wyższym i najwyższym,

d) formy przysłówków pochodzących od przymiotników regularnych w stopniu równym,

e) formy przysłówków *bene* i *male* w stopniu równym, wyższym i najwyższym,

f) formy fleksyjne zaimków osobowych i dzierżawczych oraz zaimków: *hic*, *ille*, *is*, *qui*, *quis* ~~oraz zna zasady ich użycia~~,

g) formy fleksyjne liczebników głównych i porządkowych 1–~~20~~ oraz *centum* i *mille*~~100~~ ~~oraz mille~~,

h) formy podstawowe czasowników koniugacji I–IV oraz

- formy trybu rozkazującego czasu teraźniejszego (*imperativus praesentis activi*),
  - formy bezokolicznika czasu teraźniejszego strony czynnej (*infinitivus praesentis activi*),
  - formy trybu orzekającego w stronie czynnej i biernej czasu: teraźniejszego (*indicativus praesentis activi et passivi*), przeszłego dokonanego (*indicativus perfecti activi et passivi*), przeszłego niedokonanego (*indicativus imperfecti activi et passivi*) i przyszłego (*indicativus futuri I activi et passivi*),
  - formy imiesłówów: *participium praesentis activi*, *participium perfecti passivi*,
- i) wymienione w lit. h formy ~~najczęściej używanych~~ czasowników ~~nieregularnych~~: *esse, fieri, ire, ferre, velle, nolle* oraz ~~jego złożzeń~~: *abesse, adesse, posse* ~~ich najczęściej występujące composita~~,
- j) podstawowe przyimki ~~i ich rekeję~~;
- 3) rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego:
- a) zdania z orzeczeniem imiennym,
  - b) strukturę składniową zdania w stronie czynnej i biernej,
  - ~~c) podstawowe spójniki zdań współrzędnych,~~
  - ~~c) d) podstawowe spójniki zdań podrzędnych łączących się z indicativem,~~
  - ~~d) e) konstrukcję składniową accusativus cum infinitivo,~~
  - ~~e) f) funkcje składniowe i semantyczne przypadków: dativus possessivus, ablativus temporis, ablativus instrumenti,~~
  - ~~f) g) bezprzyimkowe użycie nazw miast;~~
- 4) potrafi posługiwać się podstawową ~~łacińską~~ terminologią gramatyczną ~~i podać~~ ~~polskie odpowiedniki łacińskich określeń gramatycznych~~;
- ~~5) rozróżnia najważniejsze warianty wymowy łacińskiej;~~
- ~~5) 6) rozumie proste wypowiedzi pisemne w języku łacińskim:~~
- a) określa główną myśl tekstu,
  - b) znajduje w tekście określone informacje,
  - c) rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu,
  - d) układa informacje w określonym porządku;

~~6)7)~~ rozumie znaczenie najczęściej używanych łacińskich zwrotów i sentencji ~~oraz paremii, a także podstawowy sens łacińskich inskrypcji obecnych w przestrzeni publicznej i krótkich cytatów łacińskich pojawiających się w tekstach polskich;~~

~~7)8)~~ korzysta ze źródeł informacji dotyczących języka łacińskiego (np. słowników, baz danych), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;

~~8)9)~~ potrafi przetłumaczyć/przełożyć prosty tekst łaciński na język polski i z zachowaniem polskiej normy językowej;

~~10)~~ posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami oraz wpływu języka łacińskiego na języki nowożytne).

II. W zakresie kompetencji kulturowych. Uczeń rozumie specyfikę kultury klasycznej:

1) zna wybrane utwory literackie i inne teksty ważne dla kultury klasycznej ~~w jej ciągłości od starożytności po czasy współczesne;~~

2) zna wybrane teksty kultury istotne dla wspólnoty europejskiej i światowej, które czerpią z kultury klasycznej;

3) rozpoznaje wartości związane z dziedzictwem kulturowym antyku (np. demokracja, republika, tolerancja, wolność, cnota, ~~umiąg, stosowność~~);

~~4)~~ rozpoznaje tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury antycznej;

~~5)~~ rozumie najważniejsze aspekty procesów kształtowania się kultury świata zachodniego;

~~4)6)~~ potrafi wskazać elementy kultury europejskiej zakorzenione w tradycji antycznej ~~i ocenić jej wartość.~~

III. W zakresie kompetencji społecznych. Uczeń:

1) dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, korzystanie z zasobów cyfrowych i narzędzi TIK, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik);

2) współdziała w grupie (np. w ~~lekeyjnych i pozalekeyjnych językowych~~ pracach projektowych);

3) dostrzega wagę systematyczności i dokładności w poznawaniu języka obcego;

~~4)~~ uczy się pokonywać trudności w mierzeniu się z wyzwaniami intelektualnymi;

~~4)5)~~ dostrzega i docenia rolę języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu w kształtowaniu języków i kultur czerpiących z dziedzictwa antyku.

## Warunki ~~i sposób~~ realizacji

~~Nauczanie języka łacińskiego jako języka obcego różni się zasadniczo od nauczania języków obcych nowożytnych.~~ Podstawowym celem nauczania języka łacińskiego jest możliwie najefektywniejsze obcowanie ucznia z tekstami literackimi i nieliterackimi (np. inskrypcjami), zapis ~~anymiywanymi~~ w języku łacińskim ~~od ponad 2000 lat~~. Droga prowadząca do tego celu, a więc metody, które konkretni nauczyciele, jak również autorzy podręczników uznają za najlepsze, nie są określone w podstawie programowej. Należy pamiętać, że w Polsce, w przeciwieństwie do większości społeczeństw zachodnich, nauczanie języka łacińskiego jest niemal nieobecne, w związku z tym, niezależnie od wybranych metod nauczania, istotnym i trudnym zadaniem stojącym przed nauczycielami jest przekonanie uczniów o atrakcyjności i wadze doniosłości nauki tego języka.

W związku z tym jest niezbędne:

- 1) zapewnienie przez szkołę odpowiednio wyposażonej sali z dostępem do pomocy wizualnych, projektora, komputera i słowników;
- 2) tworzenie takich zadań, które wykażą aktualność języka łacińskiego jako kodu kulturowego ułatwiającego rozumienie kultury współczesnej ~~elit w historii kultury świata zachodniego ostatnich 2000 lat;~~
- 3) tworzenie takich zadań językowych, które wykażą wpływy i obecność języka łacińskiego we współczesnej polszczyźnie; ~~pokrewieństwo języków obcych nowożytnych z językiem łacińskim;~~
- 4) uświadomienie uczniom, że nauka ~~każdego języka obcego, w tym~~ języka łacińskiego, służy nie tylko wąsko pojmowanym celom pragmatycznym (np. rozwój kariery zawodowej i umiejętności profesjonalnych), ale przede wszystkim poszerzeniu rozumienia świata i spotkaniu z inną kulturą;
- 5) zachęcanie uczniów do samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się.

Teksty do czytania dla uczniów powinny być dobrane tak, aby mogli oni sami przekonać się o tym, że język łaciński był językiem powszechnie używanym przez ponad 2000 lat w literaturze i nauce europejskiej. Materiał kulturowy również powinien zostać opracowany tak, aby wykazać długie trwanie pewnych wzorów kulturowych, instytucji czy idei wykształconych i rozwiniętych w grecko-rzymskim antyku oraz ich dzisiejszą aktualność. ~~W przypadku języka łacińskiego kultura jest niezwykle istotna również dla kształtu współczesności, w której~~

~~żyjemy~~. Zadaniem nauczycieli jest więc rozwijanie ciekawości, szacunku i otwartości wobec innych kultur – także tych tworzonych przez społeczeństwa w przeszłości.